

OPINII, DEZBATERI

FENOMENUL DACOMAN: PROMOTORI ȘI ADERENȚI

„De multe ori poeții se ridică la adevărurile esențiale dintr-o singură bătaie de aripă, în timp ce savanții, torturați de scrupule, nu îndrăznesc să se depărteze de meterezul fișelor.”

Jérôme Carcopino

Introducere

Sfârșitul secolului trecut a fost martorul revigorării unui curent cultural și ideologic cunoscut sub mai multe denumiri: *tracomanie*, ori, în ultima vreme, *dacomanie* (denumiri date de către cei care nu fac parte din el), sau *dacologie* (noțiune lansată de către promotori și simpatizanți). Apariția mai multor denumiri se datorează fie faptului că nu există un termen adecvat și precis pentru a desemna curentul, fie tributului pe care a trebuit să îl plătească epocii în care a făcut vâlvă.

Dacă *dacologia*, *tracomania* și *dacomania* nu necesită nici un fel de explicații etimologice, despre *protocronism*¹ trebuie spus că este un curent cultural apărut în România sub această denumire la mijlocul anilor '70 ai secolului trecut; idee deloc nouă, reluând o tradiție de afirmare a unui anume tip de naționalism, un asemenea curent este ușor de identificat în culturile ce-și caută și își reclamă dreptul la o anume identitate. O caracteristică importantă a sa este că, departe de a fi singular, el se înscrie perfect într-un cadru cultural de largă circulație, putându-se identifica la nivel mondial o varietate de teze istorice, majoritatea motivate evident ideologic. În România, mai ales în interiorul comunității științifice, acestui curent i s-au atribuit origini și conotații politice, care l-au împins în zona pseudo-științelor, motiv pentru care și-a adjudecat relativ repede o opoziție considerabilă, care nu a reușit însă să contracareze organizat teoriile și ipotezele formulate. La acest *statu quo* a contribuit și faptul că nici una din părțile implicate nu a reușit să se coaguleze suficient pentru a da consistență propriei versiuni.

În trecut, *protocronismul* și, mai nou, *dacomania*, au fost mai degrabă stări de spirit decât atitudini clar agregate, iar promotorii acestor idei nu au constituit o grupare culturală sau politică, iar atunci când s-a încercat acest lucru, rezultatul a fost efemer. În consecință, nu a existat o preocupare deosebită legată de colectarea documentelor proprii sau de crearea unui cerc

---

¹ Alexandra Tomiță, *O istorie glorioasă. Dosarul protocronismului românesc*, București, Editura Cartea Românească, 2007 (în continuare: Tomiță, *O istorie glorioasă*), p. 12-14.

Buletinul Cercurilor Științifice Studențești, 14, 2008, p. 119-137

ori a unor instituții de cercetare organizate, care să propună dezbaterii publice propriul depozit doctrinar sau documentar. În absența acestuia, „baza documentară” a curentului o constituie o serie de versiuni prefabricate sau de istorie apocrifă interesată și, am putea spune interesantă, care a sfârșit prin a se impune provizoriu, ajutată fiind, mai ales în ultimele decenii, atât de participarea structurilor politice, de aderența unui segment important de populație, cât și de multiplele modalități de difuzare.

Înlocuirea studiului istoriografic cu monopolul politic de opinie a favorizat o nouă relansare a acestui curent ideologic, îndeosebi în a doua jumătate a secolului XX. Faptul că a fost cel mai adesea tratat de pe poziții uneori destul de conservatoare, oarecum în ton cu nivelul scăzut al dezbaterii publice din România, l-a făcut suficient de controversat încât să atragă atenția.

Geneza și evoluția istoriografică a curentului / Istoriografie și ideologie

Inaugurarea pozițiilor protocroniste, în sensul restrâns tratat aici, ar putea fi atribuită lui Bogdan Petriceicu Hasdeu, care emite, în *Etymologicum Magnum Romaniae*, teza potrivit căreia dinastiile princiare medievale din Țara Românească și Moldova ar fi continuatoare directe ale unei caste dacice cu origini ce ar putea fi urmărite până în timpul regelui Burebista². Conducând de o logică inexpugnabilă în raport cu stadiul cunoașterii istorice contemporane operei, savantul construiește un discurs istoric marcat de fapte glorioase. Marele lui merit este însă acela de a fi remarcat, prin articolul *Perit-au dacii?*³, punctele slabe ale teoriei latinismului pur, teorie dezvoltată de Școala Ardeleană. Reprezentanții ei se înșelau prin poziția unilaterală adoptată, „ne făceau mai latini decât latinii”, după cum spune Hasdeu. Lucru însă normal în secolul XIX, o epocă aflată la începuturile lingvisticii, în care, de pildă, era susținută identitatea goților cu geții, sau cea a danezilor cu dacii și se imaginau complicate teorii despre „strămoșii” geți și daci ai germanilor. Într-un asemenea context european, scrierile lui Hasdeu s-au dovedit a fi cutia Pandorei protocronismului autohton, acumulând „tensiunile” cu accent dacist ale predecesorilor săi, oferindu-le acestora girul erudiției sale.

Acest model a dat roade, astfel că, în 1894, prin eseu *Dacia, patria primitivă a arienilor*, apărut în revista *Convorbiri literare*, arheologul Teohari Georgescu a fixat centrul lumii în Dacia⁴.

---

² B.P. Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, București, Editura Minerva, 1970, p. 275, s. v. *Basarabă*.

³ Publicat inițial în 1860 la Iași, în *Foița de istorie și literatură*, nefinalizat din cauza scandalului provocat prin ideile susținute. Articolul a fost reeditat în B.P. Hasdeu, *Scrieri istorice*, ediție îngrijită de Aurelian Sacerdoțeanu, vol. I, București, Editura Albatros, 1973, p. 78-106.

⁴ Lucian Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, București, Editura Humanitas, 1997 (în continuare: Boia, *Istorie și mit*), p. 101.

Un exemplu mult mai relevant ni-l oferă anul 1913, când Nicolae Densușianu publica *Dacia preistorică*, în ale cărei aproape 1200 de pagini erau cuprinse principalele scrieri ale autorului referitoare la subiect. Lucrarea s-a dorit a fi prima sinteză cu privire la teritoriul antic al Daciei, cu rădăcini adânci în preistorie, care să ilustreze o continuitate profundă și indiscutabilă. Suntem în fața unei cărți în care autorul și-a adunat și utilizat dorințele și maniile, chestionarele folclorice și o imensă bibliografie, pentru a dezvolta teoria existenței unei civilizații preistorice avansate, cea pelasgă, cu leagănul în spațiul României de astăzi și care ar fi dat naștere întregii civilizații europene ulterioare⁵.

Dacia preistorică a dominat peisajul protocronist în primii ani ai secolului XX. După primul război mondial, ideologia a început să câștige simpatie îndeosebi în mediile politice de dreapta, Garda de Fier cochetând mai ales cu ideea unei integrări în propria sa ideologie a ceea ce se voia a fi un mesaj zamolxian, preluând și amplificând astfel mitul lui Zamolxe. Ideea a fost abandonată relativ repede, din pricina premiselor creștine de la care pleca Legiunea și din cauza conflictului ideologic evident cu doctrina promovată de Nae Ionescu, care a nu a dorit să gireze renașteri ale păgânismului de felul celor care aveau loc în Germania lui Hitler.

Percepând fenomenul într-o lumină profund critică, Șerban Cioculescu a introdus, în 1941, noțiunea de „tracomanie”⁶. Mircea Eliade, el însuși sursă de inspirație pentru exagerări naționaliste contemporane și ulterioare, a reluat termenul lui Cioculescu și a vorbit de „un curent care, în expresiile lui cele mai extravagante, a meritat numele de „tracomanie”⁷.

Mult mai târziu, în 1974, revista *Secolul XX* publica, sub semnătura lui Edgar Papu⁸, un eseu intitulat *Protocronismul românesc*, în care se susținea prioritatea cronologică românească în cazul unor importante inovații culturale europene⁹. Autorul îi dă ca exemplu pe Neagoe Basarab care, cu *Învățăturile către fiul său Teodosie*, ar fi precursorul lui Niccolò Machiavelli, îl consideră pe Dimitrie Cantemir un scriitor romantic înainte de epoca romantismului, iar pe Eminescu predecesor al existențialismului și sociologiei. Concluzia lui E. Papu este că protocronismul rămâne una din trăsăturile dominante și definitorii ale

---

⁵ Nicolae Densușianu, *Dacia preistorică*, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1913, passim.

⁶ Mircea Babeș, *Renașterea Daciei?*, în *Observator cultural*, nr. 185, 09-09-2003, www.observatorcultural.ro (03. 11. 2007).

⁷ Mircea Eliade, *De la Zalmoxis la Genghis-Han. Studii comparative despre religiile și folclorul Daciei și Europei Centrale*, trad. Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1980, p. 85.

⁸ Katherine Verdery, *Compromis și rezistență. Cultura română sub Ceaușescu*, București, Editura Humanitas, 1994, p. 161.

⁹ Boia, *Istorie și mit*, p. 78.

literaturii noastre în context mondial, iar prin extensie, și a altor produse culturale¹⁰.

Patriotismul era astfel confundat, mai mult sau mai puțin forțat, cu o virulentă afirmare a valorilor autohtone, manieră inspirată cert din panslavismul sovietic al anilor '40-'50, model care, deși abandonat în structura lui, nu i-au fost abandonate și metehnele. Desprinderea de sub tutela „fratelui de la Răsărit” a izolat România în interiorul blocului comunist, situație rezolvată de comuniștii autohtoni prin refugiarea într-un curent naționalist pe care, începând cu ruptura declanșată de invazia Cehoslovaciei, aceștia nu s-au sfiit să îl exploateze fără menajamente, prin discursuri patriotarde¹¹.

O importantă parte a intelectualității românești din epocă, pe măsură ce producea cultură, realiza și reproducerea ideologiei naționaliste, acest fapt fiind o probă a politizării de fond a culturii românești de după al doilea război mondial. În ciuda unor eforturi individuale de depolitizare a tematicii naționale, ceea ce s-a reușit arareori a fost doar ieșirea de sub incidența politicii imediate, a abordărilor oficiale, a indicațiilor concrete, dar nu și evitarea ilustrării unor idei manipulabile dinspre ambele părți, dinspre partid și acoliții săi, cât și dinspre intelectualii care le foloseau ca un scut protector împotriva ingerințelor acestora în cultură. Într-o doză greu de stabilit cu exactitate, autohtonismul pur și dur al istoricilor de partid și militari s-a lovit de pozițiile mai echilibrate ale istoricilor și arheologilor profesioniști¹².

Resurecția artificială a autohtonismului a fost deviată de politica oficială în ceea ce vom numi *dacism*, curent care, în epocă, a fost expresia unui profund sentiment anti-occidental, dar, în aceeași măsură, și anti-sovietic, prin indigenismul promovat. Îngustarea naționalistă a ideii naționale, oficializată în anii '80, aseasonată cu puternice tendințe xenofobe și șovine, a avut ca efect distanțarea de problematica națională a unei părți din intelectualitatea românească ce nu percepea naționalul în opoziție cu universalul, valorile autohtone în opoziție cu cele străine¹³. Apare însă și o istoriografie neoficială, „paralelă”, slujind în fapt politicii naționaliste a regimului, istoriografie grupată în jurul unui nucleu tracoman important, avându-i în frunte pe istoricii mișcării muncitorești și comuniste¹⁴.

Am văzut în rândurile de mai sus cum episodul legionar din istoria României a încercat să absoarbă mitul lui Zamolxe, pe care l-a amplificat potrivit propriilor nevoi. Din acest mediu politic de extremă dreaptă¹⁵ provine și Iosif Constantin Drăgan, fruntaș al mișcării legionare din emigrație, care a

---

¹⁰ Tomiță, *O istorie glorioasă*, p. 56-57.

¹¹ *Ibidem*, p. 120-122.

¹² Boia, *Istorie și mit*, p. 81.

¹³ Mircea Marin, *Cultura română între comunism și naționalism*. www.revista22.ro (25.04. 2007).

¹⁴ <http://www.revista22.ro/html/index.php?art=3632&nr=2007-04-13> (01-11-2008).

¹⁵ Tomiță, *O istorie glorioasă*, p. 206.

stabilit contactul și legătura strânsă cu ideologii regimului comunist, obținând astfel un rol important în „instituționalizarea” dacismului. Autor al mai multor lucrări cu tematică istorică, I.C. Drăgan marchează vizibil zona temporală în care dacii s-au impus în conștiința românească¹⁶.

Distanța uriașă care separă extremele spectrului politic a fost ne semnificativă pentru publicația *Magazin Istoric*, subintitulată „revistă de cultură istorică”, ce a reluat și dezvoltat tendințele protocroniste ale sistemului comunist, dar care a reușit un interesant și în același timp aparent imposibil melanj între politica de partid și ideologia de extremă dreaptă din care provenea I.C. Drăgan. Două sunt rubricile regăsite învariabil în paginile sale, dedicate istoriei Partidului Comunist Român și celei a strămoșilor traco-getodaci. Cu timpul, pe măsură ce ideologia național-comunistă capătă un caracter din ce în ce mai centralist, revista *Magazin Istoric* devine și vehiculul unor prezentări ale avaturilor „conducătorului iubit”, înfățișând așadar momente glorioase și personalități marcante ale istoriei românești, grijuliu alese și prezentate uneori distorsionat, care vor forma ulterior (chiar la nivel iconografic) baza reprezentării președintelui drept moștenitor al întregii istorii naționale.

Beneficiind și de semnăturile unor istorici de reală valoare, revista a renunțat la „norma” de articole privitoare la daci abia la începutul deceniului nouă, fiind constrânsă la acest pas de impunerea unei mai mari atenții pentru reflectarea problematicii politice comuniste.

Magazin Istoric nu a fost însă singura publicație care a avut datoria să permanentizeze rubrici legate de istoria antică a României, concepute cu scopul de a crea în rândul populației o imagine subliminală din care să rezulte faptul că civilizația dacică reprezintă fundația istorică și psihologică a civilizației românești contemporane.

Îndeosebi începând cu anul 1978, când s-a stabilit arbitrar că se împlinesc „2050 de ani de la constituirea primului stat centralizat dac condus de Burebista”, o serie de reviste (*Femeia*, *Pentru Patrie*, *Săptămîna*, *Cutezătorii* etc.) și almanahuri (*Flacăra*, *Luceafărul*, *Scînteia* ș.a.), diversitate ce demonstrează tendința de difuzare a ideologiei pe toate căile, vor conține învariabil articole, cu predilecție în primele pagini, legate de cultul personalității conducătorilor comuniști și lecturi despre istoria dacică, redată ca niște veritabile punți peste timp, menite să jaloneze cele două extreme temporale ale istoriei românilor. După decembrie 1989, pe fondul scăderii interesului publicului pentru acest gen de publicații și, într-o anumită măsură, al decăderii lor valorice, multe au dispărut din peisajul publicistic sau nu au mai conținut în sumar intruziuni cu caracter istoric.

---

¹⁶ Boia, *Istorie și mit*, p. 114.

Dar nișa ideologică nu a putut rămâne și nici nu a rămas goală, locul lăsat liber fiind rapid ocupat de o întreagă pleiadă de „binevoitori”, educați în cele mai diverse domenii, foarte rar în cel istoric. Protocronismul a supraviețuit în acest fel regimului care îl integrase în ideologia sa oficială, printr-o seamă de militari, ingineri, medici, politicieni, poeți, istorici chiar, dar istorici ai epocii moderne și ai mișcării muncitorești, care se insinuează pe locurile rămase vacante.

Exponentul cel mai reprezentativ este Napoleon Săvescu, președinte al societății „Dacia Revival International”, cu sediul la New York, organizator și finanțator principal al congreselor internaționale de dacologie și proprietar al unei pagini web care îi reprezintă în detaliu persoana, activitățile și mesajele. N. Săvescu iese în evidență însă prin faptul că este autorul cărții *Noi nu suntem urmașii Romei*¹⁷, lucrare tipărită în excelente condiții grafice și deja reeditată, care, prin titlu și tonul agresiv, se recomandă ca noul manifest al dacomaniei.

Un ultim aspect demn de a fi remarcat în contextul traseului istoric al dacismului îl constituie faptul că, beneficiind de sprijinul unei categorii relativ tinere și mai ales educate de susținători, curentul a profitat de reconectarea României la lumea și valorile occidentale, invadând rapid și masiv spațiul publicistic, în special pe cel virtual. Libertatea de opinie și de exprimare câștigată prin Revoluția din 1989 a constituit condiția favorabilă pentru reactualizarea a numeroase „științe”: astrologia, medicina empirică, magia albă și, nu în cele din urmă, tracomania, iar interesul pentru senzațional întreținut de mass-media explică și el în bună măsură succesul mediatic al „noului val” tracoman. Fără a neglija cartea scrisă, dar conștienți de costurile mari impuse de starea economică ce caracteriza perioada postdecembristă, cât și de facilitățile de acces și impact mediatic proprii mediului informatic, exponenții dacomaniei, și nu numai, au populat acest mediu aproape în progresie geometrică, în paralel cu dezvoltarea sistemului informatic, într-un ritm căruia instituțiile specializate de istorie sau cercetătorii serioși fie nu au putut să îi facă față, fie nu au socotit de cuviință să îi dea curs.

Rezultatul a fost însă invers așteptărilor inițiatorilor săi, căci, după un prim entuziasm firesc, majoritatea celor care au folosit ca sursă de informare site-urile tematice s-au văzut nevoiți să admită precaritatea valorică a acestora, ele rămânând cel mult utilizabile pentru întocmirea unor referate școlare mediocre.

Reprezentanți și forme de manifestare

În decembrie 1989, românii s-au revoltat, printre altele, și pentru a-și câștiga libertatea de gândire și libertatea cuvântului, care, odată obținută, a permis proliferarea literaturii în cele mai diverse forme ale sale. Curentul dacist nu a rămas indiferent la noile oportunități „de afaceri” și a profitat de

---

¹⁷ Napoleon Săvescu, *Noi nu suntem urmașii Romei*, București, Editura Intact, 1999.

degringolada morală și psihologică generalizată pentru a umple tarabele cu titluri menite să satisfacă necesitățile psihologice ale unui mare segment de populație, debusolat de schimbarea bruscă a mediului său social. Succesul la public al acestor „redescoperiri” și „reevaluări” a survenit într-un mod aproape firesc.

„Locul și rolul tracilor și al descendenților lor direcți, geto-dacii, în cadrul lumii antice și în istoria civilizației europene [...] preocupă de mult istoriografia noastră”, afirma Dumitru Berciu în prefața volumului semnat de I.C. Drăgan, *Noi, Tracii*, lansat în 1976 la Milano și la Craiova, și reeditat în 1980, reliefând în mod neechivoc „direcția noilor orientări ale școlii istorice și arheologice românești” din perioada comunistă¹⁸. Într-o vreme când, în toată cultura românească, din care domeniul istoriei era parte intrinsecă, cenzura forfecă nemiloasă orice produs cultural, tolerarea – de fapt încurajarea fățișă de care s-a bucurat cartea, difuzată fără nici un fel de restricții –, demonstrează că ea răspundea, direct sau indirect, conștient sau nu, liniei politice a momentului, linie pe care se înscriu și următoarele cărți semnate de același autor: *Mileniul imperial al Daciei* (1985) și *Imperiul romano-trac* (2000), ambele subliniind încă din titlu obsesia imperială a autorului, care îl determină, în ultima lucrare, apărută după revoluție, să afirme identitatea tracică sau dacică a jumătate din împărăția romani¹⁹. Nu putem încheia periplul prin opera lui I.C. Drăgan fără a aminti periodicul fondat de acesta sub titlul deja consacrat, *Noi Tracii*, buletin care a beneficiat de aportul a diverși autori români și străini și care a reluat și dezvoltat direcțiile de investigare istorică trasate de către fondatorul său.

1992 a fost anul debutului unui alt exponent al curentului dacist, de această dată în persoana unui fost ofițer de informații, Pavel Coruț, a cărui operă întrunește în jur de 100 de titluri, fiind unul din puținele succese editoriale din perioada imediat următoare anului 1989. Ficțiunea speculativă, strâns împletită cu istoria, psihologia aplicată, cultul strămoșilor, misterele, ocultismul, serviciile secrete și teoriile conspiraționiste sunt doar câteva din elementele-cheie care i-au permis autorului un tiraj de câteva milioane de exemplare. Spațiul nu îngăduie afișarea listei de titluri, dar o serie de elemente ce apar pe fiecare copertă (lup, nemuritor, geto-dac, Zamolxe, străbuni, arian, Carpați) completează un tablou deosebit de seducător pentru amatorii de literatură istorică ieftină²⁰.

Tot la un cuvânt-cheie, *Dacia*, apelează și Adrian Bucurescu, o figură controversată chiar printre dacologi, cuvânt ce apare în trei dintre titlurile pe

---

¹⁸ Iosif Constantin Drăgan, *Noi, Tracii. Istoria multimilenară a neamului românesc*, vol. I, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1976, p. 11.

¹⁹ Idem, *Mileniul imperial al Daciei*, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1986, p. 5.

²⁰ Cf. site-ul autorului: <http://www.geocities.com/pavelcorut/> (29. 04. 2007).

care le semnează: *Dacia secretă*, *Dacia magică* și *Dacia divină*²¹. Prima carte atinge zona sensibilă dintre istorie și etnografie, diluând faptul istoric într-un folclor răstălmăcit printr-o abordare lingvistică de o calitate care i-a nedumerit chiar și pe susținătorii săi. Lucrarea afirmă, fără cuvenitele dovezi, existența „revelată” a doi Zalmoxis. Tema a fost reluată un an mai târziu în *Dacia magică*, în care regăsim o serie de mituri reinterpretate în aceeași manieră lingvistică devenită stil și de care nu se dezmente nici în următoarea operă, *Dacia Divină*, aceasta conținând, în plus, o componentă profund mistică. Controversatele plăcuțe de plumb de la Sinaia nu au scăpat de analiza „lingvistică” a lui A. Bucurescu și astfel a apărut *Taina tăblițelor de la Sinaia*²². Ultima lucrare consultată, *Atlantii din Carpați*, partea a doua a unei alte lucrări la care nu am avut acces, *Enigma Atlantilor*, pierde însă și puțina aparență științifică pe care o reclama, clasându-l pe autor către periferia dacologiei, limita dintre ficțiune și istorie fiind imposibil de trasat²³.

Un alt autor citat frecvent în diferite publicații de gen este Paul Lazăr Tonciulescu, a cărui operă începe cu un demers științific echilibrat și în aceeași măsură respectabil, realizând prima traducere de după revoluție din *Gesta Hungarorum*²⁴. În ciuda utilizării fotocopiilor manuscrisului original, traducerea sa a fost contestată de către specialiști. Următoarea sa lucrare atacă un alt segment istoric, căci, în *De la Tărtăria la țara Luanei*, P.L. Tonciulescu investighează istoria scrierii la geto-daci, abordând un traseu ce include Summerul și civilizația etruscilor²⁵. Formația de inginer nu l-a împiedicat însă de la abordarea unor teme legate de lingvistică, arheologie sau etnografie, inspirat fiind de istoria națională, cum singur declara în prefața următoarei sale cărți, *De la țara Luanei la leud*, întregind astfel un traseu istoric ce pleacă din Mesopotamia și poposește în Maramureș²⁶.

Lucrarea sa de referință, *Impactul Romei asupra Daciei*, ieșită de sub tipar în 1997, promitea, prin titlu, o modalitate de cercetare diferită²⁷. Într-adevăr, parcurgerea lucrării oferă cititorului un evantai de probleme, de la romanizare la chestiuni lingvistice și de la date demografice la teme de strategie militară. Dincolo de abordarea entuziastă și diversificată, autorul aduce în discuție o serie de probleme insuficient explicate de specialiști, identifică unele fisuri

²¹ Adrian Bucurescu, *Dacia magică*, București, Editura Arhetip R.S., 1999; *Idem*, *Dacia divină. Misterele sacre ale dacilor*, București, Editura Arhetip R.S., 2004; *Idem*, *Dacia secretă*, București, Editura Arhetip R.S., 1998.

²² *Idem*, *Taina tăblițelor de la Sinaia*, București, Editura Arhetip R.S., 2005.

²³ *Idem*, *Atlantii din Carpați*, Craiova, Editura Obiectiv, f. a.

²⁴ Paul Lazăr Tonciulescu, *Cronica notarului Anonymus, Faptele ungarilor*. Traducere de pe fotocopia originalului din Viena, București, Editura Miracol, 1996.

²⁵ *Idem*, *De la Tărtăria la Țara Luanei*, București, Editura Miracol, 1996.

²⁶ *Idem*, *De la Țara Luanei la leud*, București, Editura Miracol, 1998, p. 8.

²⁷ *Idem*, *Impactul Romei asupra Daciei*, București, Editura Miracol, 1997.

nelămurite existente în procesul de sinteză daco-roman, pe care le exploatează inteligent.

În mod similar cu A. Bucurescu, ultima lucrare a lui P.L. Tonciulescu²⁸ derutează prin derapajul brusc față de demersul oarecum acceptabil al precedentei lucrări, în măsură să-i intrige chiar și pe obișnuiții genului. Coborând în istoria locală până la glaciațiuni, atribuind „românilor ancestrali” zborul spațial, populând cu daci China, Asia, Galia, Troia, Hellada și Ierusalimul și făcând conexiuni improbabile și imposibile între basci și români, autorul renunță la orice urmă de cercetare științifică serioasă. Moartea scriitorului a oprit apariția *Dicționarului daco-român*, lucrare rămasă în faza de corectură.

O apariție inedită în galeria scriitorilor de gen o constituie preotul Dumitru Bălașa care, pe lângă prolifică operă cu conținut religios²⁹, a scris și o serie de cărți ce acoperă zona de interferență dintre religia daco-romanilor și creștinismul ortodox. *De la Zamolxe la Isus Hristos*³⁰ este o primă lucrare care testează această conexiune, prin transportarea în ancestralul autohton a unor personaje biblice (Yahve, Fecioara Maria, Isus Hristos). Această metodă de investigare este transpusă și mai consistent într-o altă lucrare, intitulată *Roma veche*³¹, care încearcă să acopere din punct de vedere spiritual teoria continuității, prin interpretarea unei cronici slavone, *Старъиу Римъ* (Vechea Romă), păstrată într-o bibliotecă din Sankt Petersburg. Zalmoxianismul dacic devine, în opinia cercetătorului, prima religie monoteistă din lume și, în același timp, temelia filosofică a ortodoxiei românești. Convins, după propriile declarații, de importanța istoriei dacilor, D. Bălașa încearcă, în lucrarea *Marele atentat al apusului papal împotriva independenței daco-românilor*, să explice destinul acestora, dar mai ales al urmașilor lor, românii, prin sacrificarea lor de către Biserica apuseană³². Bun cunoscător al istoriei relațiilor religioase dintre Est și Vest, preotul D. Bălașa caută în toate evenimentele petrecute în ultimul mileniu și jumătate intervenția nefastă a Bisericii Catolice.

Problema continuității face obiectul altei lucrări semnate de preotul cercetător (după cum semnează pe copertă), lucrare intitulată *Dacii de-a lungul mileniilor*³³, care, potrivit prefațatorului Zenovie Cârlușea³⁴, este o „operă

---

²⁸ Idem, *Romania, paradisul regăsit*, Craiova, Editura Obiectiv, f. a.

²⁹ Vezi <http://biserica.org/WhosWho/DTR/B/DumitruBalasa.html> (30. 04. 2007).

³⁰ Dumitru Bălașa, *De la Zamolxe la Iisus Hristos*, Bîrda, Editura Cuget Românesc, 1993.

³¹ Idem, *Roma veche, cronică ortodoxă daco-română*, Râmnicu Vâlcea, Editura Buna Vestire, 1999.

³² Idem, *Marele atentat al apusului papal împotriva independenței daco-românilor*, Cluj-Napoca, Liga Română de Misiune Creștină, 1999.

³³ Idem, *Dacii de-a lungul mileniilor*, București, Editura Orfeu, 2000 (în continuare: Bălașa, *Dacii*).

fundamentală de dacologie”³⁵. Traseul dacologic al autorului se încheie cu două lucrări în același registru, *Țara Soarelui sau istoria Dacoromâniei*³⁶ și *Basmul romanizării*³⁷, care dezbat diferite aspecte legate de romanizarea dacilor.

Deși nu a avut de gând să redefească creștinismul ortodox, unul din efectele afirmațiilor lui D. Bălașa este și reactualizarea, pe baza lucrărilor sale, a unui tip de păgânism local ce se reclamă a fi o revigorare, printr-un așa-zis „cult al strămoșilor”, a religiei dacice de tip „zamolxian”.

Figura emblematică a dacismului modern o reprezintă, așa cum am arătat mai sus, Napoleon Săvescu, medic român stabilit în Statele Unite ale Americii, președinte al societății „Dacia Revival International”, cu sediul la New York, organizator și finanțator a numeroase congrese de dacologie. Lipsit de o panoplie de titluri, dar secundat de o multitudine de articole apărute cel mai adesea în propriile publicații, opera sa se rezumă la o singură carte, *Noi nu suntem urmașii Romei*, inspirată masiv de *Dacia preistorică* a lui N. Densușianu, dar și de lucrarea istoricului G.D. Iscru, *Traco-geto-dacii, națiunea matcă din spațiul carpato-danubiano-balcanic*³⁸, din care preia idei, ipoteze și argumente, cu ajutorul cărora își construiește teoria fundamentală în jurul căreia gravitează cartea, și anume că teritoriul național, la care adaugă importante extinderi geografice, a fost un spațiu privilegiat, care a germinat un „popor matcă”, creator al unei civilizații precursoră celor consacrate de istoriografia universală. Meritul acestei străvechi civilizații ar fi esențialmente unul cultural, spațiul „carpato-danubiano-pontic” transformându-se într-un focar din care își trage rădăcinile cultura lumii, ea răspândindu-se ulterior în toată Europa, dar și spre nordul Africii, Orientul Apropiat, Extremul Orient și continentul nord-american. Concluzia lucrării îi transformă pe autohtoni, prin procedee literare care exaltă puritatea și superioritatea acestora, într-o veritabilă coloană vertebrală a istoriei lumii contemporane.

Departate de a epuiza bibliografia dacologică post-decembristă, care mai conține o serie de autori de mai mică importanță, trebuie adăugat că, odată cu „specializarea” unor scriitori de gen, unele edituri (Obiectiv, Miracol etc.) s-au orientat la rândul lor, aproape exclusiv, în publicarea cărților care tratează subiecte protocroniste.

Putem încheia periplul cu observația că, aproape insidios, curentul tinde să devină o disciplină în adevăratul sens al cuvântului, după cum putem

---

³⁴ Profesor de limba și literatura română la Colegiul „Ecatarina Teodoroiu” din Târgu-Jiu, cf. site-ul <http://www.ecat.ro/index.php?s=zenovie>.

³⁵ Bălașa, *Dacii*, p. 6.

³⁶ Idem, *Țara Soarelui sau istoria Dacoromâniei*, Editura Kogaion, 1997.

³⁷ Idem, *Basmul romanizării. Dacii fondatorii Romei (italice)*, Craiova, Editura Artelor Dor, 1998.

³⁸ G.D. Iscru, *Traco-geto-dacii, națiunea matcă din spațiul carpato-danubiano-balcanic* (Les Thracogéto-daces, la nation souche de l'espace carpato-danubien-balkanique), București, Editura „Nicolae Bălcescu”, 1998, 208 p.

deduce din lucrările altui autor, Geo Stroe³⁹, ale cărui cărți subliniază fără echivoc acest demers. Introducerea cititorului într-o astfel de problematică se face prin recurs la o panoplie diversificată de metode și procedee din ce în ce mai sofisticate⁴⁰.

O altă categorie deosebit de activă în peisajul publicistic, mai ales în ultimii ani, îl reprezintă periodicele, dintre care am ales trei, considerându-le cele mai reprezentative pentru diversele categorii.

De departe cea mai consecventă, din punctul de vedere al apariției, dar cu un impact mediatic redus, este *Dacia Magazin*⁴¹, revistă fondată și finanțată de Napoleon Săvescu prin fundația „Dacia Revival International”. Meritul acestei publicații este acela că, în paginile ei, pe lângă obișnuiții congreselor de dacologie, au început să semneze și istorici profesioniști⁴², fapt ce a modificat pozitiv valoarea științifică a revistei.

Pe de altă parte, publicului larg i se adresează mai ales *Formula AS*, un săptămânal dedicat în mare parte medicinei naturiste, terapiilor complementare, spiritualității și culturii românești, care publică regulat materiale cu caracter etnografic și istoric sau reportaje despre locuri, peșteri, megaliti sau orice alt reper care are o legătură cât mai veche cu puțință cu istoria antică locală⁴³.

Următoarea publicație care se încadrează în tematica abordată se intitulează sugestiv *Dacia Nemuritoare* și a fost editată sub egida asociației omonime. Varianta tipărită, considerată transpunerea în realitatea cotidiană a „primei reviste virtuale dedicate dacilor liberi”⁴⁴, după cum se poate citi pe frontispiciul numărului de debut, atacă frontal întregul palier al reperelor dacologice: Tărtăria, Kogaion, Zamolxis, nemurirea și... globalizarea⁴⁵. Apărută în condiții grafice de calitate, dar cu un conținut mai degrabă entuziast decât științific, lipsită de aportul unor contribuitori de prestigiu, revista, cu apariție trimestrială, a fost difuzată în circuit închis, încetându-și apariția după numai șapte numere. Totuși, publicația are meritul de a sublinia o parte din tendințele editoriale și publicistice tot mai evidente în ultimii ani. Astfel, spațiul virtual devine, din refugiul care era anterior, o tribună propagandistică pentru ideile de orice nuanță și, mai ales, de mare efect. Costurile mici, nesesizabile, posibilitățile tehnice superioare și aparatul critic aproape inexistent fac din

---

³⁹ Geo Stroe, *Știința dacoromânisticii pe înțelesul tuturor*, București, Editura Tempus Dacoromânia, 2002.

⁴⁰ Idem, *Dacoromânia Nemuritoare*, București, Editura Publishing House Tempus, 1999.

⁴¹ http://dacia.org/html/dacia_magazin.html (25. 04. 2007).

⁴² Vezi, în acest sens, articolele semnate de Iosif Vasile Ferencz, *Civilizații antice ale Europei temperate*, în *Dacia Magazin*, nr. 34 și urm., 2006.

⁴³ <http://www.formula-as.ro/index.php> (26. 04. 2007).

⁴⁴ <http://www.dacii.ro/revista/continut.htm> (25. 04. 2007).

⁴⁵ *Dacia Nemuritoare*, nr. 1 și urm., 2003.

acest spațiu un domeniu de interes atât pentru toți cei ce doresc să își promoveze ideile, operele și idealurile, cât și pentru consumatorii de texte facile.

Grupurile care populează forumurile și site-urile tematice au fost primele care au sesizat aceste oportunități, cel mai probabil din cauză că sunt formate preponderent din categoria de vârstă asupra căreia filmografia naționalist-comunistă a produs o impresie puternică, printr-o serie de pelicule cinematografice cu un impact vizual și psihologic deosebit în epocă. De exemplu, filmul *Dacii* (1966), care a marcat cultural finalizarea rupturii de blocul sovietic, a avut premiera la Paris, cu o distribuție în care au intrat numeroși actori străini. Au urmat, la scurt timp, *Columna* (1968) și *Burebista* (1980), care, pe lângă impactul ideologic scontat și obținut, au reușit chiar și performanța de a îmbogăți onomastica românească, prin reactualizarea unor antroponime dacice (Cotiso, Decebal) și chiar prin inventarea altora (Andrada, Meda, Sarmis).

Tot atunci își încep existența marile trupe rock românești (Progresiv TM, Phoenix, Sfinx), care vor contribui la rândul lor o ideologie națională prin diverse opere rock mult gustate de public, emulând trupe occidentale, dar pornind de la surse de inspirație autohtone. În această reacție spontană, națională, Progresiv TM compune *Zburătorul*, Sfinx lansează *Zalmoxe*, piesă inspirată de miturile arhaice românești, iar Phoenix orchestrează trei albume rock: *Cei ce ne-au dat nume*, *Meșterul Manole* (interzisă de regim) și *Cantafabule*, ultima lansată într-un celebru concert susținut la Sarmizegetusa Regia în 1974, împreună cu dubașii din Brănești. Regimul comunist și-a dat curând seama că risca să nu mai poată controla situația și a intervenit prompt, reușind dezmembrarea și dizolvarea formațiilor în cauză. Rămășițele lor au constituit baza Cenaclului „Flacăra”, condus de poetul Adrian Păunescu, fenomen de masă în cadrul căruia producțiile vechi au fost reluate și prezentate într-o culoare ce nu mai jena linia partidului.

Cenaclul „Flacăra”, înființat în 1973, s-a transformat curând într-un puternic mijloc de propagandă naționalistă în rândurile unui tineret privat de mijloace de distracție. Preamărind comunismul și cuplul dictatorial, în cântece cu texte patriotice și patriotarde puse pe melodii antrenante și mobilizatoare, cenaclul constituia un mijloc subtil de îndoctrinare în masă, uzând de apelul la istoria națională ca modalitate eficace de a asigura un consens național în jurul conducătorului statului⁴⁶. Beneficiind de resurse devenite cu timpul imense, la nivel național, cu megaconcerte ținute pe stadioane și putere cvasinelimitată de acțiune, responsabilii cenaclului au dozat cu atenție repertoriul, astfel încât, pe lângă poezie și muzică de calitate, se regăseau în interpretare piese artistice cu

---

⁴⁶ Bogdan Murgescu, *A fi istoric în anul 2000*, București, Editura All Educațional, 2000 (în continuare: Murgescu, *A fi istoric*), p. 36.

caracter istoric, menite a justifica individualitatea românească și continuitatea glorioasă a conducătorilor, începând cu Burebista și terminând cu Ceaușescu.

Generațiile care provin din acest orizont cronologic și cultural, odată depășit momentul 1989 și cel al intrării în cotidian a calculatorului și a rețelelor de internet, și-au modificat zona de acțiune, manifestându-se în mod firesc în nou descoperitul univers virtual, promovând asiduu temele dacologiei, fiind întotdeauna cu un pas înaintea instituțiilor de cultură abilitate, aproape tradițional ancorate în metode conservatoare de publicare. Dezvoltarea exponențială a sistemelor de calculatoare, accesul tot mai ușor la acest complex informațional, accesibilitatea oferită de motoarele de căutare, care elimină munca istovitoare de identificare a datelor dorite, totul într-un timp foarte scurt, sunt tot atâtea motive care au încurajat mutarea unei părți importante a problematicii dacologice din paginile unor cărți și reviste în rețeaua de internet.

Faptul că discuțiile, ideile, teoriile se vehiculau pe forumuri și e-group-uri a evidențiat destul de repede o problemă de bază a fenomenului dacologic, respectiv lipsa capacității de sistematizare a informațiilor deținute, dezbătute sau doar identificate. Impasul a fost depășit cel mai adesea ca urmare a unor inițiative individuale, reușindu-se ca, într-un răstimp de doar câțiva ani, să fie construite și publicate aproximativ 100 de site-uri tematice. Oameni din diverse categorii sociale și de diverse profesii au preluat, aproape exclusiv prin eforturi personale, sarcina de a transpune în limbaj informatic propriul interes pentru istorie. De remarcat că cea mai mare parte a acestor puncte de vedere se referă la perioada antică a istoriei României, dovedind vulnerabilitatea acestei epoci în fața explorărilor fanteziste.

Alinierea la standardele internaționale a României abia după 1989 a avut ca efect implementarea târzie a legislației copyright-ului⁴⁷, conștient evitate în perioada comunistă, în prelungirea nerecunoașterii de către vechiul sistem a proprietății private, inclusiv la nivel intelectual. Favorizați o perioadă de acest gol legislativ, apoi de slaba punere în aplicare a legii drepturilor de autor, majoritatea celor care au construit astfel de baze de date au folosit extrase din cărți și publicații care prezintă sau dezbate subiecte de interes pentru respectivele cercuri, publicații adesea științifice, dar atent mânuite prin selectarea informației și răstălmăcirea ei, aproape întotdeauna lipsind datele de identificare a autorilor sau a lucrărilor.

Parcursul bazelor de date astfel obținute oferă o imagine dezolantă. Numărul mare de astfel de site-uri ar crea impresia unui spectru larg de abordări, a unei mari varietăți de teme și subiecte atinse. În realitate, marea majoritate sunt copii fragmentare ale câtorva site-uri bine promovate, având

---

⁴⁷ Pentru o tratare detaliată a subiectului, vezi Arthur Raphael Miller, Michael H. Davis, *Proprietatea intelectuală: patente, mărci înregistrate și copyright*, West Wadsworth, 2000.

doar interfața grafică diferită, iar subiectul principal ales într-un mod aproape aleatoriu, rezultând replici adesea trunchiate sau executate neprofesionist.

Ajungem astfel la concluzia că spațiul virtual este ocupat de un număr nu foarte mare de baze de date cu o publicitate on-line de bună calitate, număr rămas aproape constant în ultimii 5 ani. Demn de remarcat este și faptul că, tot în ultimii ani, a apărut și o serie, destul de redusă numeric, de pagini web care au ca temă istoria națională, bine întocmită din punctul de vedere al calității informației. Ele aparțin unor instituții oficiale, unor persoane particulare, dar cu calificare în domeniul istoric, sau unor ONG-uri. Analiza lor nu face obiectul acestei lucrări, motiv pentru care ne vom opri doar asupra celor mai reprezentative site-uri aparținând mișcării dacologice.

Cel mai la îndemână, dar nu și cel mai reprezentativ, este site-ul *www.dacia.org*⁴⁸, pagina web a „Dacia Revival International Society”. Navigând sub lozinca „a page of true history”, site-ul, unul din cele mai vechi pe această temă din România, își îmbie cititorul să intre și să parcurgă texte ce au menirea să îi dezvăluie aspecte nerelevante de către istoriografia oficială, scrisă, în viziunea autorilor, de oameni care nu admit și nu visează la trecutul eroic și universal al „neamului daco-român”, oameni în general interesați în păstrarea unui anumit nivel cultural și național. Acestei „științe oficiale”, ale cărei produse sunt considerate a fi fost scrise într-un limbaj prea academic și lipsit de orientare și anvergură națională, îi este opusă o panoplie de documente și hărți „redescoperite” și „reinterpretate”, galerii de imagini, muzică tematică, în vreme ce un forum on-line dezbate, fără să se vadă vreun rezultat palpabil, principalele probleme privitoare la dacologie.

Următoarea pagină web care atrage atenția, mai ales prin grafica atrăgătoare, este *www.dacii.ro*⁴⁹, o imensă bază de date dezvoltată dintr-un mai vechi proiect⁵⁰, actualizare apărută în 2003 și creată într-un limbaj informatic complex, fapt ce i-a permis ca, într-un timp scurt, să penetreze toate mediile informatice, devenind cea mai bine promovată pagină web din domeniu.

Construit sub auspiciile unei asociații satelit a „mișcării săvesciene”, al cărei scop principal este promovarea valorilor și tradiției naționale, dar și relevarea „adevăratei istorii a poporului român”, site-ul este structurat în 19 secțiuni, oferind cititorului informații diverse legate de tradițiile poporului român, de cultura și civilizația dacică, având în componență o secțiune de reportaje, alături de clasicele capitole destinate „civilizației pelasgice” sau poeziei tematice. Volumul foarte mare de articole postate este diluat de valoarea mediocră a acestora, cu unele excepții, de imposibilitatea descoperirii surselor care stau la baza alcătuirii lor, cu aceleași notabile mici excepții, de

---

⁴⁸ <http://www.dacia.org/> (29. 04. 2007).

⁴⁹ <http://dacii.ro/> (29. 04. 2007).

⁵⁰ www.dacii.go.ro.

faptul că majoritatea materialelor sunt copiate de pe site-uri selectate cu evidentă grijă, mai bine situate în ceea ce privește calitatea informațiilor, întotdeauna însă fără specificarea sursei. Pagina se instituie și într-un important nod de navigare către alte pagini cu conținut tematic, de asemenea atent selectate, către un forum și lista de discuții proprii.

*Zamolxis.ro*⁵¹ reprezintă un alt site bine realizat grafic, variantă îmbunătățită a unei interfețe mai vechi, conținând un număr vast de articole preluate, în general, de pe alte pagini, de calitate oscilantă. Pe lângă obișnuitele incursiuni în universul pelagic, pagina oferă acces la articole centrate pe civilizația geto-dacilor, o secțiune de interes etnografic, dar și una în care se regăsesc articole preluate din mass-media, atent selecționate, precum și o secțiune dedicată „istoriei oficiale”. Spre deosebire de paginile anterioare, care sunt creații colective, pagina este rezultatul unei munci individuale, fapt ușor vizibil pentru un obișnuit al calculatorului.

Ambele site-uri sunt inactive în ultima perioadă, poate și datorită unei suprasaturări a mediului virtual cu date despre istoria „eroică” a românilor.

Parte distinctă în peisajul virtual protocronist este pagina web a unei organizații cu tentă neofascistă, dizidentă din Noua Dreaptă, care folosește o pretinsă descendență dacică pentru a-și promova ideile inspirate din nazismul german. Izolat complet în mediul virtual dacologic, site-ul *www.gebeleizis.org*⁵² este expresia unei grupări aflate adesea la limita legii, prin acțiuni, atitudini și declarații. Pe un fond „arian” (*o familie, un neam, un teritoriu*), dar cu trimiteri dintre cele mai directe la naționalismul visceral, pagina abundă în compilații mistico-istorice între civilizația vechilor germani și cultura dacică, folosind texte trunchiate sau răstălmăcite pentru a-și justifica opiniile politice și doctrinare. Gruparea, auto-intitulată „Societatea Gebeleizis”, militează pentru recunoașterea „minorității dacice” în România, pentru „libertatea cultului strămoșilor”, iar membrii ei pretind că sunt păgâni, se închină lui Gebeleizis, dar folosesc simboluri runice și ritualuri nordice, astfel încât toată religia pe care o promovează devine un amestec cu un pătrunzător iz germanic. Probabil că lipsa acută de informații despre religia dacilor i-a îndemnat să facă apel la documentația mai bogată din vest.

O altă formă de manifestare a dacologiei contemporane o reprezintă congresele internaționale⁵³, opt până acum, finanțate și conduse de Napoleon Săvescu. Aceste evenimente, organizate sub egida „Dacia Revival International” și desfășurate la București, au beneficiat de atenția unor cercetători din România, dar și din alte țări. S-au înregistrat și participanți din

---

⁵¹ <http://www.zamolxis.ro/> (29. 04. 2007).

⁵² www.gebeleizis.org (29. 04. 2007).

⁵³ http://dacia.org/html/congrese_dacologie_0.html (29. 04. 2007).

rândul istoricilor de profesie, în număr redus însă și fără interesul de a-și permanentiza prezența la aceste manifestări.

Tematica congreselor s-a concentrat, cum era și firesc, pe elemente predilecte dacologice: Burebista, Decebal, Sarmizegetusa, Kogaion, civilizația danubiană, Nicolae Densușianu, dar și pe aspecte care, prin semnificație, urmăresc depășirea cadrului geografic al Daciei propriu-zise. Este cazul ultimului congres, intitulat „Tomiris 2007”. Aceste congrese, alături de dezvelirile de monumente, participările la emisiunile radio-tv, interviuri și texte apărute în diverse publicații sau pe pagini web, îl recomandă pe N. Săvescu drept unul din cei mai activi dacologi, care aproape monopolizează atenția publicului și a mass-media. Teoriile vehiculate și regăsite pe agenda tuturor manifestărilor patronate de el, greu verificabile, adesea hazardate, devin astfel un veritabil manifest politic naționalist.

Concluzii

Radiografia curentului dacologic, de la latinismul istoriografic la dacismul romanticilor și reconstrucția teoriei continuității de mai târziu, arată care sunt consecințele pe plan științific ale intruziunii factorului politic, în unele cazuri, sau ale studiului istoriei fără o minimă pregătire de specialitate, în altele, consecințe ce se înscriu și ele pe linia efectelor inverse obținute, căci, deși în esență s-a dorit un demers respectabil, intruziunea masivă a cercetătorilor de ocazie a situat dacologia în zona disciplinelor „ezoterice”. Profitând de lacunele inerente cercetării unei arii atât de vaste cronologic, propunând teorii și ipoteze insuficient structurate și verificabile prin metode științifice, promotorii contemporani ai mișcării acoperă o nevoie ancestrală de identitate a indivizilor, de apartenență socială, etnică, religioasă sau/și ideologică, îndeosebi atunci când mecanismele sociale și „oficiale” nu fac acest lucru. Accesibilitatea, limbajul vulgarizat, impactul psihologic în strânsă legătură cu situația economică, superficialitatea manualelor chiar, puținătatea literaturii științifice destinate popularizării istoriei antice europene și locale, accentul pe partea spectaculoasă a acesteia, au atras preferințele tinerilor cititori, care constituie grosul publicului țintă. Reacția lumii academice a fost, cu puține și tardive luări de poziție, disproporționată cantitativ. Istoriografia românească, deși a produs cărți de specialitate de incontestabilă valoare, a pierdut din vedere nevoia de cultură istorică a publicului larg, pe care l-a tratat cu superioritate și uneori chiar cu aroganță. Cu puține excepții, nu există cărți sau publicații destinate cititorului obișnuit, cauza fiind și una economică, informația rămânând accesibilă doar specialiștilor, singurii încântați de limbajul special, specific domeniului, în care sunt scrise aproape toate lucrările. Dacă promovarea dacismului la nivel de masă se face prin congrese, chiar cu participări internaționale, prin simpozioane, reviste, site-uri, contramăsurile lumii științifice sunt rare și aproape cu circuit închis, specialiștii preferând să

ignore curentul sau să îi atribuie un caracter periferic, probabil sperând să se stingă de la sine.

Oamenii de știință – din varii motive – nu s-au implicat decât cu totul sporadic în respingerea sau înțelegerea acestui curent, nesusizând nocivitatea distorsionării adevărului istoric, stare de fapt observată chiar din interiorul breslei⁵⁴. Comunitatea științifică românească a păstrat o distanță prudentă față de aceste manifestări ale dacologiei. Prudența, necesară în primii ani de după '89, din cauza sloganurilor politice și naționaliste sub care aveau să se desfășoare ulterior aceste evenimente, nu se mai justifică odată cu democratizarea României.

Nu se poate face omisiune de conținutul politic al discursului istoric practicat de promotorii dacologiei, care exploatează filonul protocronist, normal într-o oarecare măsură, dar care trece fără menajamente la fabulații menite să impresioneze, să exacerbeze atitudini etnocentriste. Puternica priză la pături largi de populație slab instruite a fost o ispită irezistibilă pentru indiferent ce sistem politic s-a aflat la conducere, fiecare regim exploataând electoral sau doar afectiv diverse teme istorice, întotdeauna cât mai depărtate în timp, într-o sterilă sete de justificare și legitimare. Admițând nevoia de fragmentare etnică, protocronismul contemporan devine cu atât mai periculos cu cât este expresia unui subiectivism tribal, într-o societate modernă, dar deosebit de sensibilă și oarecum influențabilă politic.

Discursul istoric periferic, voit academic și științific, cu mare priză la publicul neavizat, dornic de identificare spirituală și națională într-un mozaic etnic și cultural, are ca scop îndepărtarea maselor de la problemele de actualitate socială și politică. Deserviciile aduse curentului naționalist-luminat sunt dintre cele mai severe, prin faptul că situează orice demers rezonabil legat de istoria națională în zona extremismelor, făcându-l să fie privit ca o atitudine exagerată, unilaterală, incapabilă să se ancoreze în realitate.

Secvența istorică dacică a permis exploatarea naționalistă prin faptul că este încă insuficient cunoscută și explicată în amănunt, dar mai ales pe înțelesul tuturor. Bibliografia de bază a perioadei se datorează istoricilor de la jumătatea secolului trecut, ușor desuetă acum, dacă ținem cont de volumul mare de informație nouă apărut între timp. Popularizarea acestor date, în paralel cu intensificarea cercetărilor în domeniu, ar împiedica orice încercare de manipulare a informației istorice.

Comunitatea științifică, cu unele excepții, prin refuzul unui dialog constructiv, alimentează suspiciunile de subiectivism prin anatimizarea protocronismului într-o manieră prea generală. Existența a două modalități de percepție și cunoaștere a istoriei naționale, deocamdată antagonice, cea a

---

⁵⁴ Sorin Olteanu, *Tracologie și Tracomanie*, la http://soltdm.com/tdman/tdman_0.htm (27. 04. 2007).

„istoriei oficiale” și cea a „istoriei lăsate sub tăcere”, ridică încă o serioasă piedică în calea armonizării atât a societății românești, cât și a istoriografiei contemporane cu publicul larg.

Dincolo de diferențele mari de abordare ale cercetării istoriei, care țin de diferențe de generație, de perspectivă sau de pregătire și de raportare la subiectele tratate, trebuie admis că s-a creat o piață a informației științifice, dar și istoriografice, și că pe această piață au un cuvânt de spus atât generatorii de informație cât și beneficiarii acesteia. Acest aspect intră într-un cerc vicios, dată fiind reticența multora de a accepta abordările transdisciplinare, probabil dintr-o tradiție a „turnului de fildeș”, proprie fiecărei specializări în parte. Jerzy Topolski a definit și foarte clar interacțiunea dintre istoric și, implicit, rezultatele cercetărilor cu caracter istoric, și necesitatea ca aceste rezultate să depășească cercul unor inițiați, conturând astfel principala funcție a istoriei, aceea de a educa toate componentele societății, de a contribui la formarea conștiinței sociale și ideologice. Istoria teoretică nu poate și nici nu trebuie să vină în contradicție cu metodele practice de cercetare, fără a deveni însă o banală narațiune factografică⁵⁵.

Euforia dreptului de a cerceta manifestată de amatori, adeseori cu cele mai bune intenții, dar și cantonarea istoricilor români într-o hiperspecializare, au avut ca efect polarizarea cercetărilor istorice. Absența sau refuzul modelelor teoretice, dar și nivelul scăzut al analizei istorice poziționează cele două tabere fie sub influența școlii critice din secolul trecut, fie în romantismul pre-critic. În nici unul din cazuri nu se poate observa receptarea înnoirilor cunoscute de istoriografia contemporană, mediul istoriografic românesc manifestând o anume opacitate față de propunerile conceptuale și metodologice recomandate de celelalte discipline socio-umane⁵⁶.

CĂTĂLIN BORANGIC

Universitatea „1 Decembrie 1918”, Alba Iulia

DACO-MANIA: PROMOTERS AND WORSHIPPERS

Summary

The cultural and ideological phenomenon of Traco- and later Daco-mania was a persistent and constant presence in twentieth century Romania, having been embraced both by the educated as well as lower layers of society and reviving the tradition of a certain type of nationalism, typical for the cultures claiming the entitlement to a certain identity. This phenomenon is not singular; there are similar akin historical theses informing various ideologies at international level. In Romania, this trend was largely rejected by the scientific community, which has

---

⁵⁵ Jerzy Topolski, *Metodologia istoriei*, traducere de Aura Țapu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1987, p. 462.

⁵⁶ Murgescu, *A fi istoric*, p. 43.

succeeded to push it into the realm of pseudo-sciences. Nowadays there is a considerable opposition towards Daco-mania. However, the scientific community has failed to confront effectively its theories and hypotheses.

In the past, Traco-mania and recently Daco-mania were states of mind rather than clearly articulated attitudes and their promoters have not constituted cultural or political groups or when they succeeded to organize themselves, the results were ephemeral. As a result, there was no preoccupation for the systematic collection of documents or creation of research institutions which could have put forward the doctrines and documents of this orientation. The absence of a sound documentary basis was filled with a series of ready-made versions of apocryphal history which have temporarily succeeded to take hold during the last fifty years with the help of the political power, sympathy from a considerable part of the public, and multiple diffusion networks. The substitution of historical research with the political monopoly on public opinion has favored this ideological trend. Another factor, which increased its visibility, was its controversial character, stirred by its rather conservative treatment and the low level of public debate in Romania. The examination of the Dacologic trend from the historiographic Latinism to the Dacist orientation of the Romantic writers and the reconstruction of the theory of continuity reveals the consequences of the intrusions of political power in some cases, or the study of history by individuals lacking formal training in historical research, which have produced opposite results. Although these actions were meant as respectable approaches, the massive intrusion of amateurs has rendered Dacology an "esoteric" science.

Contemporary promoters of Daco-mania have taken advantage of the research gaps of a vast chronological interval in order to put forward theories and hypotheses insufficiently structured or scientifically verifiable and thus feeding an ancestral need for identity and sense of social, ethnic, religious/ideologic membership of individuals, mostly when the "official" social and political mechanisms fail to accomplish it. A complex of factors such as the accessibility, vulgar language, psychological effect combined with the poor economic situation, shallowness of textbooks, lack of a scientific literature for popularization of Ancient European and local history, or the insistence on the spectacular side of it have contributed to attract the attention of teenagers, who constitute the bulk of its target audience.

The reaction of the scientific community to these developments was quantitatively disproportionate. Although Romanian historiography has produced sound works on these subjects, it has largely ignored the need for historical education of the wider public, which was treated with arrogance and superiority. The Dacian history became fit for nationalist abuse through its insufficient knowledge and detailed and popular explanation. The bulk of the secondary literature was produced fifty years ago, being nowadays somewhat outdated and obsolete. Although there are great differences between generations, perspectives, understanding, and conceiving of themes, one must admit that there is nowadays a market for scientific and historical information. In this market are participating both generators of information as well as consumers. This dialogue is entering a vicious circle due to the reticence towards transdisciplinarity and the traditional complex of "ivory tower" of some researchers.

Cuvinte cheie: Historiography, Dacia, Daco-mania, Traco-mania, Protocronism.